

RIJEČ PREVODITELJA

Opća psihopatologija je najranije i vjerojatno najznamenitije djelo Karla Jaspersa. Napisano tijekom medicinskog asistentskog staža u umobolnici u Heidelbergu, ono je pretpostavke svoje znanstvenosti i, potom, filozofske uvjerenosti steklo još dok je mladi psihijatar, obdaren filozofskom strašću, bio predan prvenstveno svojoj liječničkoj praksi. Ophodeći se neposredno s bolesnicima svakoga kova te pažljivo motreći i opisujući sklopove vidljivih i nevidljivih simptoma njihovih duševnih poremećaja, Jaspers ih je, radi usporedbe i terapijskih učinaka, podvrgavao sustavima znanja i teorija koje su bile, i jesu, znakovite za čovječanstvo naše civilizacije uopće.

Usmjeren temeljnim metodičkim nastojanjem na *razumijevanje ljudske duševnosti* u najširem smislu, Jaspers se zalaže za spoznavanje u kojemu je uspostava kauzalnih odnosa u procesima bolesti tek početni preduvjet, nešto što se nadaje u prvoj očitosti. Zalažući se dakle za metodu obuhvatna razumijevanja i tumačenja ljudske duše, što i vrijednosno i učinkom nadilazi puku uspostavu uzročno-posljedičnih stupnjeva u procesu njihovih mogućih »otklona od normale« koji se obično proglašavaju »bolešću«, Jaspers je, uvijek u potrazi za onim *obuhvatnim*, saznao znanstvenu zgradu opće psihopatologije. Spoznavanje ljudske duševnosti metodičkom je usustavljenosti uzdigao iz kliničke empirije u otvorenu i nezavršivu praksu znanstvenog istraživanja.

Slijedom životnih postaja Karl Jaspers je, izvorno medicinar psihopatolog, postao docent psihologije, a potom, nakon Prvoga svjetskog rata, profesor združenog sklopa temeljnih filozofskih disciplina. U spoznajnoteorijskom smislu skeptik glede dovršenih istina, Jaspers se oslanjao na umstvene zasade Kantove te na Kierkegaardova razmatranja o smislu ljudskog opstanka. Upravo pitanja o njemu dopiru do naše svijesti u, Jaspersovim terminom rečeno, *graničnim situacijama*: »Uvijek smo u nekoj situaciji. Ja mogu raditi na tome da je promijenim. Ali postoje i granične situacije koje zauvijek ostaju što jesu: moram mrijeti, moram patiti, moram se boriti, podložan sam slučaju, neizbježno sam upleten u krivnju. Granične su situacije, uz čuđenje i dvojbu, iskon filozofije. Na granične situacije reagiramo prikriivanjem ili zdvojnošću, koju prati ponovno uspostavljena naša samosvijest (svijest o bitku).«

Središnji su mu spoznajnoteorijski problemi pitanja obuhvatne cjeline, slobode i transcendencije. Kad bi se slagala neka općenita i priručna istina izvedena iz njegova vrlo razvedenog i nesputanog mišljenja te iz njegove *filozofske vjere*, ona bi možda mogla glasiti: čovjek je, i svojim duševnim, premda krhkim ustrojstvom, nedjeljiva cjelina, bezgranična sloboda i stalna transcendencija na putu doznavanja obuhvatna znanja.

Napisao je mnoštvo knjiga, u rasponu od sustavne filozofske propedeutike, preko monografija o velikim filozofima prošlosti, do razmatranja o suvremenim temama iz teorije spoznaje, etike i ustrojstva sveučilišta. Općenito slovi za jednoga od zakladnih i smjerodajnih mislilaca filozofije egzistencije. Rođen je 1883. u Oldenburgu, u blizini metafizički doživljena Sjevernog mora i mokrih jeverskih ravnica, a umro 1969. u Baselu, na tromeđi švicarske, francuske i njemačke kulture. Jedan od najutjecajnijih mislilaca Europe 20. stoljeća, i u hrvatskoj je kulturi, što neposredno što posredno, ostavio zorno uočljivih misaonih i etičkih tragova, osobito u načinu mišljenja Vladimira Filipovića, Danila Pejovića, Vanje Sutlića, Marijana Cipre, Borisa Hudoletnjaka i Branka Despota.

Na hrvatski su dosad bile prevedene klasične njegove knjige *Strindberg i Van Gogh* (kao pokrata njegove *Filozofije svjetonazora* /1919/), *Duhovna situacija vremena* (1931), *Filozofska vjera* (1962), te neki od proslavljenih popularnijih spisa.

Prijevod *Opće psihopatologije* sadrži još jednu osobinu: u njoj se hrvatski jezik ogleda koliko u jasnu zrcalu svoje sadašnjosti toliko i u namreškanoj površini svoje dubinske povijesti, navlastito s obzirom na filozofsku i psihologijsku terminologiju. Pozorniji će promatrač i poznavatelj hrvatske nematerijalne kulture moći putem jezika prepoznati izrazite tragove i utjecaje njezine filozofske misli, od Franje Markovića i Vladimira Bazale do danas. Spomenuti su naime prethodnici u horizontalu naše opće semioze trajno zacrtali mnoge standardne jezične likove: morfološke, leksikološke, frazemske i sintaktičke. Time i Jaspersova bogato razvedena misaona zgrada biva nerazdvojom česti hrvatske misaone baštine.

Ante Stamać